

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології,
інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОТВОРЕННЯ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ
Викладач	ГОЛОВАТА Оксана Олександрівна, викладач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	+38(066) 5361657
E-mail:	o.o.golovata@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, за домовленістю.
Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань з всесвітньої історії та історії України, музеєзнавство, й дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни – аналіз історичного контексту націотворення, вивчення феномену української національної ідеї, розвиток критичного мислення та патріотизму

Цей курс покликаний допомогти студентам усвідомити значення української нації, її унікальність та роль у світовій історії, а також підготувати їх до активної участі у процесах збереження й розвитку національної ідентичності.

Основними завданнями курсу:

- вивчення історичних етапів націотворення
- знайомлення зі становленням національної ідентичності
- аналіз ролі видатних діячів і рухів
- дослідження сучасних викликів і перспектив націотворення

- формування патріотичної позиції та громадянської активності
- розвиток критичного мислення
- підготовка до інтеграції у сучасний світ

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

знати: предмет, об'єкт і структуру курсу «Українське націотворення: історія та сучасність», історичні етапи формування української нації, національна ідея та ідентичність, роль видатних особистостей, сучасні виклики та перспективи націотворення, культурна спадщина та її значення.

вміти: аналізувати історичні події та процеси, працювати з історичними джерелами, визначати роль окремих постатей у розвитку української культури, науки, політики та їхній вплив на національну свідомість, оцінювати сучасні виклики (інформаційна війна, глобалізація, збройні конфлікти) через призму історичних уроків., формулювати рекомендації для збереження національної ідентичності у глобалізованому світі, приймати активну участь у соціальних і громадських ініціативах, спрямованих на підтримку української ідентичності.

До розгляду студентів пропонуються програма навчальної дисципліни, плани лекційних і семінарських занять з відповідним навчально-методичним інструментарієм і коротким конспектом, вимоги до самостійної роботи студентів, питання на залік, критерії рейтингової системи оцінювання знань студентів, список рекомендованої літератури, тестові завдання, а також термінологічний й біографічний словники, деякі документи, що регулюють функціонування музейної справи в Україні.

набути соціальних навичок (soft skills):

- здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал;
- взаємодіяти в соціокультурному середовищі.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Вступ до курсу

Предмет, мета, завдання та актуальність дисципліни.

Методологія вивчення націотворення.

Основні джерела і література.

Тема 2. Витоки української нації

Етногенез слов'ян та утворення Київської Русі.

Політичний, культурний та релігійний розвиток Київської держави.

Роль Галицько-Волинського князівства у формуванні української ідентичності.

Тема 3. Козаччина і її вплив на націотворення

Походження та розвиток козацтва.

Українська козацька держава: Гетьманщина.

Боротьба за автономію та спадщина козацької культури.

Тема 4. Націотворення у XIX столітті

Розвиток української ідеї в умовах імперій (Австро-Угорщина, Російська імперія).

Кирило-Мефодіївське братство та український національний рух.
Роль Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки та інших діячів у формуванні національної свідомості.

Тема 5. Українська революція 1917 - 1921 років

Утворення УНР та ЗУНР: здобутки та виклики.

Політична боротьба за незалежність.

Причини поразки української революції та її наслідки.

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Радянський період та збереження ідентичності

Індустріалізація, колективізація і Голодомор: вплив на націю.

Розвиток культури і репресії проти інтелігенції.

Український визвольний рух у період Другої світової війни.

Тема 7. Відновлення незалежності України (1991)

Проголошення незалежності та формування нової державної системи.

Політичні та економічні виклики пострадянського періоду.

Роль Майданів (Помаранчева революція, Революція Гідності) у зміцненні національної свідомості.

Тема 8. Сучасні виклики українському націотворенню

Війна на сході України та російська агресія.

Інформаційна боротьба та захист національної ідентичності.

Європейська інтеграція та глобалізація: можливості та загрози.

Формування активної громадянської позиції.

Міжнародний імідж України у сучасному світі.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною системою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

Базова

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Протокол №1 від «29» серпня 2024 р

1. Архів Розстріляного Відродження: матеріали архівно-слідчих справ українських письменників 1920 - 1930-х років / Упорядкування, передмова, примітки та коментарі Олександра й Леоніда Ушкалових. К.: Смолоскип, 2010. 456 с.

2. В'ятрович В.М. Історія з грифом «Секретно». - Львів: Центр досліджень визвольного руху, 2011. 328 с.

3. Великий терор в Україні. «Куркульська операція» 1937 - 1938 рр.: у 2-х частинах / Упоряд. Сергій Кокін, Марк Юнге. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010.

4. Від Полісся до Карпат. Карпатський рейд Сумського партизанського з'єднання під командуванням С.А. Ковпака. К., 2005.

5. Володимир Іванович Вернадський. Листування з українськими вченими. [Текст]. Кн. 1: Листування: А-Г. К., 2011. 824 с.; Кн. 2: Листування: Д-Я. Ч. 1: Д-Н. К., 2012. 708 с.; Кн. 2: Листування: Д-Я. Ч. 2: О-Я. К., 2012. 692 с.

6. Всеволод Петрів. Спомини з часів української революції (1917 - 1921).

7. Генерал Мирон Тарнавський. Спогади. Львів: «Червона калина», 2008. 168 с.

8. Голод 1921 - 1923 років на Україні: Зб. документів і матеріалів. Київ, 1993.
 9. Голод 1932 – 1933: злочин влади – трагедія народу: документи і матеріали / Держ. ком. арх. України, Центральний державний архів державних об'єднань України; [ред. кол.: О.А. Удод (голова); упоряд. В.С. Лозицький]. К., 2008. 499 с.
 10. Голодомор в Україні 1932 - 1933 рр. за документами Політичного архіву Міністерства закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина / Національний інститут стратегічних досліджень; упоряд. А.І. Кудряченко. К., 2008. 335 с.
 11. Горліс-Горський Ю. «Ми ще повернемося!»: Спогади. Повість. Поезії. Документи. Листування. Бібліотека Історичного клубу «Холодний Яр». Київ: Історичний клуб «Холодний Яр»; Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2012. 432 с.
 12. Гриневич В.А., Гриневич Л.В. Слідча справа головнокомандувача радянських військ в Україні М.А. Муравйова: Документована історія. К.: Інститут історії України НАН України, 2001. 336 с.
 13. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918 – 1920: Документи і матеріали: У 2 т. Київ, 2006.
 14. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація // Вітчизна. 1990. № 5.
 15. Довженко О. Зачарована Десна... Щоденник (1941 – 1956). К., 1995.
 16. Довженко О. П. Сторінки Щоденника (1941 - 1956) К.: Вид-во гуманіт. л-ри, 2004. 384 с.
 17. Довженко без гриму: Листи, спогади, архівні знахідки. К.: Комора, 2014. 472 с.
 18. Донцов Д.І. Рік 1918, Київ: Документально-художнє видання/ Упоряд.: К. Ю. Галушко. К.: Темпора, 2002. 208 с.
- Основна:**
1. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Г.В. Боряк (кер. авт. кол.), В.В. Головка (координатор проєкту), В.М. Даниленко, С.В. Кульчицький, О.М. Майборода, В.А. Смолій (відп. Ред.), Л.Д. Якубова, С.О. Янішевський]; НАН України; Ін-т історії України. К.: Ніка-Центр, 2016. 796 с.
 2. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи. К., 2009. 616 с.
 3. Влада і суспільство в Україні. Історичний контекст / Відп. Ред. В.А. Смолій. К.: НАН України, Інститут історії України, 2013. -506 с.
 4. Граціозі А. Війна і революція в Європі, 1905 - 1956 рр. / Пер. з іт. М. Прокопович; Передм. А. Граціозі. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. 350 с.
 5. Грицак Я. Нарис історії України: Формування модерної української нації XIX - XX ст. К., 1996.
 6. Дорошенко Дмитро Іванович Історія України, 1917 - 1923. В 2-х т.: Документально-наукове видання / Упоряд.: К.Ю. Галушко. К.: Темпора, 2002. 320 с.
 7. Касьянов Г. Україна 1991 - 2007: нариси новітньої історії / НАН України. Інститут історії України. - К.: Наш час, 2008. - 432 с.
 8. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. В 2 т. Том 2 / Пер. з англ. У. Гавришків, Я. Грицака. Київ: Основи, 1994. 573 с.
 9. Литвин В. Історія України: Підручник. К.: Наукова думка, 2006. 728 с.
 10. Магочій П.-Р. Ілюстрована історія України. К.: Критика, 2012. 447 с.
 11. Нариси історії Української революції 1917 - 1921 років. У двох кн. К.: Наукова думка, 2012.
 12. Політичний терор і тероризм в Україні. XIX - XX ст. Історичні нариси / Д.В. Архіреїський, О.Г. Бажан, Т.В. Бикова та ін. Відповід. ред. В.А. Смолій. К.: Наук. думка, 2002. 952 с.
 13. Попович М. Червоне століття. К.: АртЕк, 2005. 888 с.
 14. Шліхта Н. Історія радянського суспільства: Курс лекцій. Харків, 2015.
 15. Яковенко Н. Вступ до історії. К.: Критика, 2007. 376 с.

Додаткова:

- 1 Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи. К., 2009. 616 с.
2. Бажан О.Г., Данилюк Ю.З. Опозиція в Україні (друга половина 50-х – 80-ті рр. ХХ ст.) / НАН України. Інститут історії України. К.: Рідний край, 2000.
3. Безручко О. Олександр Довженко: розсекречені документи спецслужб. К.: Сучасний письменник, 2008. 232 с.
4. Білокінь С. І. Бойчук та його школа / Авт.-упоряд. С.І. Білокінь. К.: Мистецтво, 2016. 256 с.
5. Бойко О.Д. Нариси життя Києва. 1919 рік: політика і повсякденність. К.: Інститут історії України НАН України, 2015. 143 с.
6. Бондарчук П. М. Релігійна свідомість віруючих УРСР (1940 - 1980-і роки): повсякденні прояви, трансформації. К.: Інститут історії України НАН України, 2012. 322 с.
7. Васильєв В. Політичне керівництво УРСР і СРСР: динаміка відносин центр-субцентр влади (1917 – 1938). К.: Інститут історії України НАН України, 2014. 376 с.
8. Великий голод в Україні 1932 – 1933 рр.: у 4-х Т. Т. 4 / Наук. ред. С. В. Кульчицький. К., 2008. 840 с.
9. Верменич Я. В., Андрошук О.В. Зміни адміністративно-територіального устрою України ХХІ ст. К.: Інститут історії України НАН України, 2014. 182 с.
10. Веселова О. М. , Марочко В. І.. Голодомори на Україні 1921 - 1923, 1932 - 1933, 1946 - 1946 років: Злочини проти народу. К. - Нью-Йорк, 2000. 265 с.
11. Веденєєв Д. В., Биструхін Г. С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920 - 1945). К., 2006.
12. Винниченко І. І. Україна 1920-1980-х: депортації, заслання, вислання. К.: Рада, 1994. 126с.
13. Відносини держави, суспільства і особи під час створення радянського ладу в Україні (1917– 1938 рр.). Колективна монографія. Том 1. Відповідальний редактор В. Смолій. К.: Інститут історії України НАН України, 2013. 750 с.; Том 2. Відповідальний редактор В. Смолій. К.: Інститут історії України НАН України, 2013. 812 с.
14. Влада і суспільство в Україні. Історичний контекст / Відп. Ред. В.А. Смолій. К.: НАН України, Інститут історії України, 2013. 506 с.
15. Володимир Іванович Вернадський і Україна. Т. 1, кн. 1: Володимир Іванович Вернадський. Науково-організаційна діяльність (1918 – 1921). К., 2011. 699 с.
16. В'ятрович В. М. Друга польсько-українська війна. 1942 - 1947. К.: Вид. дім. «Києво-Могилянська академія». 288 с.
17. В'ячеслав Липинський та його доба: Книга перша. Наукове видання. - Видання друге, доопрацьоване та доповнене. Упорядники Т. Осташко, Ю. Терещенко. Київ: Темпора, 2010. 560 с.
18. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990 - 2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення / Павло Гай-Нижник. К.: МП Леся, 2017. 332 с.
19. Галушко К. Український націоналізм. Короткий курс з історії України / Наук. ред. І. Гирич. К., 2017. 130 с.
20. Голубко В. Армія Української Народної республіки 1917 - 1918. Утворення та боротьба за державу. Л.: Кальварія, 1997. 257 с.

Інформаційні ресурси

- <http://irbis-nbuv.gov.ua/> – Електронна бібліотека «УКРАЇНІКА»
<http://izbornyk.org.ua/> – Історичні мапи
<http://chtyvo.org.ua/> – Читиво. Електронна бібліотека
<http://exlibris.org.ua/> – Українська електронна бібліотека
<http://lib-gw.univ.kiev.ua/> – бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т. Шевченка
<http://www.history.org.ua/> – Інститут історії України НАН України
<http://www.info-library.com.ua/> – Електронна бібліотека підручників

http://szru.gov.ua/index_ua/index.html%3Fcat=33.html - Служба зовнішньої розвідки.
Розсекречені архіви

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Протокол №1 від «29» серпня 2024 р